భారత సర్వోన్నత న్యాయస్థానం

సోహన్ లాల్

1957 మా ర్చ ి 7

వర్సెస్

భారత యూనియన్

(భగవతి, జగన్నాథదాస్, జాఫర్ ఇమామ్, గోవిందా

మీనన్ మరియు జె. ఎల్. కపూర్ జెజె.)

మాండమస్ యొక్క రిట్ – వాస్తవం మరియు చట్టం యొక్క వివాదాస్పద ప్రశ్నలు – హక్కు మూలం కు సంబంధించిన వివాదం – రిట్ ద్వారా పరిష్కారం సముచితమేనా – ప్రైవేట్ వ్యక్తికి ఎప్పుడు రిట్ జారీ చేయవచ్చు – చట్టవిరుద్ధంగా ఇంటి నుండి వ్యక్తిని తొలగించిన రాజ్యం – చట్టవిరుద్ధంగా తొలగింపు పై నిజాయితీగా అవగాహన లేకుండా మరో వ్యక్తి స్వాధీనం చేసుకున్నారు – అటువంటి వ్యక్తికి వ్యతిరేకంగా రిట్ జారీ చేయవచ్చా – భారత రాజ్యాంగం, ఆర్టికల్ 226.

1952 మే 10న స్థానభ్రంశం చెందిన జె కు ఇంటి కేటాయింపునకు అర్హత ఉందని ప్రాథమికంగా గుర్తించిన వసతి అధికారి అతని కుటుంబాన్ని ఆ ఇంట్లోకి తరలించారు, అయితే అతనికి ఎలాంటి కేటాయింపు లేఖను జారీ చేయలేదు. ఆ తర్వాత, కొన్ని వాస్తవాలు తెలిశాక, భారత యూనియన్ అభిప్రాయం ప్రకారం కేటాయింపుకు జె కు అర్హత లేదని, తనకు ఇల్లు కేటాయించలేమని తెలియజేశారు. ప్రజా ప్రాంగణాల తొలగింపు చట్టం (XXVII ఆఫ్ 1950) సెక్షన్ 3 ప్రకారం 15 రోజుల నోటీసు ఇవ్వకుండా 1952 సెప్టెంబరు 27న జె ను ఇంటి నుండి తొలగించారు. ఆ తర్వాత ఆ ఇంటిని ఎస్ కు కేటాయించి 1952 అక్టోబర్ 3న అతనికి స్వాధీనం ఇచ్చారు. రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 226 కింద జె హైకోర్టులో పిటిషన్ దాఖలు చేశారు. జె కు ఇంటిని తిరిగి స్వాధీనం ఇవ్వాలని హైకోర్టు భారత యూనియన్ ను మరియు ఎస్ ను ఆదేశించింది. ఎస్ అప్పీల్ చేసుకొన్నారు.

నిర్ణయించారు, *మాండమస్* రిట్ జారీ చేయడంలో హైకోర్టు తప్పు చేసింది.

ఇరువర్గాల మధ్య వాస్తవం యొక్క ప్రశ్నల పై మరియు వివాదంలో ఉన్న ఆస్తి పై జె ఏమైనా హక్కు మూలం పొందారా అనే అంశంపై తీవ్ర వివాదం ఉంది. కోర్టు నిర్ణయం ఒక పక్షం హక్కు మూలంను ప్రకటిస్తూ, స్వాధీనాన్ని పునరుద్ధరించాలని ఆదేశించే డిక్రీకి సమానమైన కేసులో రిట్ ద్వారా చర్య తీసుకోవడం సముచితం కాదు. అటువంటి కేసులో సరైన పరిష్కారం సివిల్ కోర్టులో హక్కు మూలం యొక్క దావా ద్వారా ఉంటుంది. వాస్తవాలు వివాదంలో లేనప్పుడు మరియు

వివాదంలో ఉన్న ఆస్తి యొక్క హక్కు మూలం స్పష్టంగా ఉంటే మాత్రమే *మాండమస్* యొక్క రిట్ లేదా *మాండమస్* స్వభావంలో ఉత్తర్వు ద్వారా ఉపశమనం పొందడానికి ప్రత్యామ్నాయ మార్గం లభిస్తుంది.

ప్రజా ప్రాంగణాల తొలగింపు చట్టంలోని సెక్షన్ 3 ప్రకారం ఆయనకు నోటీసులు ఇవ్వడంలో విఫలమైన కారణంగా జె ను తొలగించడం చట్టవిరుద్ధం కాబట్టి, ఆస్తి ఇంకా తన ఆధీనంలో ఉండి ఉంటే యూనియన్ కు *మాండమస్* రిట్ జారీ చేసి ఉండవచ్చు. కానీ సాధారణంగా, ఇది ఒక ప్రైవేట్ వ్యక్తికి జారీ చేయబడదు కాబట్టి అటువంటి రిట్ ఎస్ కు జారీ చేయబడదు. యూనియన్ మరియు ఎస్ లు కుమ్మక్కయ్యారని రుజువైతే, వారి మధ్య జరిగిన లావాదేవీ కేవలం కృత్రిమ వ్యవహారం, జె యొక్క హక్కులను హరించాలనే ఉద్దేశ్యంతో కుదుర్చుకున్నట్లయితే, రిట్ జారీ చేసే అధికార పరిధి న్యాయస్థానంకు ఉందని చెప్పవచ్చు. అయితే జె ను చట్టవిరుద్ధంగా తొలగించారు అనే విషయం తెలియకుండానే ఆ ఇంటిని స్వాధీనం చేసుకున్న ఎస్ కు రిట్ జారీ చేయలేరు.

ఆర్. v. *చెస్టర్ కార్పొరేషన్,* (1855) 25 ఎల్. జె. క్యూ.బి. 61, వర్తింపజేశారు.

సివిల్ అప్పీల్ అధికార పరిధి: : సివిల్ అప్పీల్ నెంబరు 132/1954.

సివిల్ రిట్ అప్లికేషన్ నం. 314/1952 లో ఢిల్లీలోని పంజాబ్ హైకోర్టు సర్క్యూట్ బెంచ్ 1953 ఏప్రిల్ 30న ఇచ్చిన తీర్పు మరియు ఉత్తర్వులపై ప్రత్యేక అనుమతి ద్వారా అప్పీల్.

రామ్ లాల్ ఆనంద్ మరియు ఎస్. ఎన్. *ఆనంద్,* పిటిషనర్ తరఫున

ఆర్. గణపతి అయ్యర్ మరియు ఆర్. హెచ్. ధేబర్ ప్రతివాది నం.1 తరపున.

ఎ. ఎన్. గ్రోవర్ మరియు *కె. ఎల్. మెహతా ప్రతివాది* నం.2 తరఫున.

1957. మార్చి 7. కోర్టు ఇచ్చిన తీర్పును వెలువరించినది

ఇమామ్, న్యాయమూర్తి – ప్రతివాది జగన్ నాత్ రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 226 కింద పంజాబ్ హైకోర్టులో పిటిషన్ దాఖలు చేయగా అది ఆమోదించబడింది . ఢిల్లీలోని పటేల్ నగర్ లో ఉన్న 35వ నంబర్ ఇంటిని జగన్ నాథ్ కు వెంటనే స్వాధీనం పునరుద్ధరించాలని ప్రతివాది భారత యూనియన్ ను మరియు అప్పీలుదారు సోహన్ లాల్ ను హైకోర్టు ఆదేశించింది. హైకోర్టు ఇచ్చిన ఈ ఉత్తర్వులకు వ్యతిరేకంగా అప్పీలుదారు ఈ కోర్టులో అప్పీల్ చేయడానికి దరఖాస్తు చేసుకుని ప్రత్యేక అనుమతి పొందారు.

జగన్ నాథ్ స్థానభ్రంశం చెంది పాకిస్తాన్ నుంచి వచ్చిన శరణార్థి శరణార్థుల పునరావాసం

కోసం భారత ప్రభుత్వం వివిధ పథకాలను రూపొందించింది. వాటిలో ఒకటి వెస్ట్ పటేల్ నగర్ లో శరణార్థుల కోసం భారత ప్రభుత్వం నిర్మించిన కొన్ని ఇళ్లను విక్రయించే పథకం. తూర్పు పంజాబ్ లో ఇప్పటికే వ్యవసాయ భూమిని కేటాయించిన స్థానభ్రంశం చెందిన వారు నుంచి దరఖాస్తులను స్వీకరించడం ఈ పథకం ఉద్దేశం కాదు. 'బాక్స్ టైప్ నివాసాలు' అని పిలువబడే గృహాలను పరిమిత సంఖ్యలో నిర్మించారు. ఈ పథకం అమల్లోకి రావడానికి నిర్దేశించిన విధానం ప్రకారం 1948 ఆగస్టు 15వ తేదీకి ముందు రిజిస్టర్ అయి, లాభదాయకంగా ఉపాధి పొందుతున్న స్థానభ్రంశం చెందిన వారు మాత్రమే ఇంటి కేటాయింపునకు అర్హులు. వెస్ట్ పటేల్ నగర్ లో ఇల్లు కొనాలనుకునే స్థానభ్రంశం చెందిన వ్యక్తి నిర్దేశిత ఫారంలో దరఖాస్తు చేసుకోవాల్సి ఉంటుంది. దరఖాస్తుదారుడు ప్రాథమికంగా అర్హత కలిగి ఉంటే, ఇంటి అమ్మకపు ధరను ట్రెజరీలో జమ చేయమని ఆదేశించవచ్చు, అమ్మకపు ధరను జమ చేయడానికి అనుమతి పొందిన తరువాత అతని అర్హతను ధృవీకరించాలి, అమ్మకపు ధరను జమ చేయడం అంటే అతని అర్హత అంగీకరించబడిందని కాదు. అమ్మకం ధర చెల్లించిన తరువాత దరఖాస్తుదారుడు తన అర్హతకు రుజువును సమర్పించాల్సి ఉంటుంది. అమ్మకపు ధర జమ చేసిన దరఖాస్తుదారులు, అర్హతలను పరిశీలించిన వారందరి జాబితాను సిద్ధం చేస్తారు. దరఖాస్తుదారుల సంఖ్య అందుబాటులో ఉన్న ఇళ్ల సంఖ్య కంటే ఎక్కువగా ఉంటే, ట్రెజరీ చలాన్లు చలానులలో తరువాతి తేదీ ఉన్న వారిని మినహాయించి, వారి డబ్బులను తిరిగి చెల్లిస్తారు. తుది జాబితాలో పేర్లు ఉన్న దరఖాస్తుదారులు నిర్దేశిత తేదీ నాటికి భూమి అద్దె చెల్లించాల్సి ఉంటుంది. లాటరీ తీయడం ద్వారా దరఖాస్తుదారుడికి నిర్దిష్ట ఇంటిని కేటాయిస్తారు. 1947 డిసెంబర్ 31న జగన్ నాథ్ శరణార్థిగా నమోదు చేసుకున్నారు. నిర్దేశిత ఫారంలో దరఖాస్తు చేసుకున్నాడు. ప్రాథమిక అర్హతను అంగీకరించిన తర్వాత అమ్మకపు ధరగా రూ.5,600 జమ చేశాడు. వెస్ట్ పటేల్ నగర్ లో రెండు గదులతో కూడిన వరండా "బాక్స్ టైప్" ఇంటిని కేటాయించాలని నిర్ణయించినట్లు గతంలో తెలియజేసినందున, ఇంటిని నిర్మించిన ప్లాట్ కు భూమి అద్దెను కూడా అతను జమ చేశాడు. 1952 ఫిబ్రవరి 15న మధ్యాహ్నం 3 గంటలకు స్థలంలో లాటరీ తీయడం ద్వారా నిర్దిష్ట ఇంటి కేటాయింపును నిర్ణయిస్తారని ఆయనకు తెలియజేశారు. లాటరీ తీయడం ఫలితంగా, ఇంటి నెంబరు 35, ఈ అప్పీలులో వివాదంలో ఉన్న ఆస్తి అతని లాటుకి వచ్చింది. 1952 మే 10న వసతి అధికారి తన గైర్హాజరీలో తన కుటుంబ సభ్యులతో పాటు మొత్తం వస్తువులను ట్రక్కులో ఇంటికి తరలించారని, దీంతో తాను, తన కుటుంబం వివాదంలో ఉన్న ఇంటిని తమ ఆధీనంలోకి తీసుకున్నారని జగన్ నాథ్ తెలిపారు. అయితే, ఆర్డినెన్స్ III ఆఫ్ 1952 లోని సెక్షన్ 25 ప్రకారం 1952 సెప్టెంబర్ 11న జారీ చేసిన బేదఖలు వారెంట్ ద్వారా 1952 సెప్టెంబర్ 27న వివాదంలో ఉన్న జగన్ నాథ్ ను ఇంటి నుంచి తొలిగించారు. అతని తొలగింపు తరువాత, వివాదంలో ఉన్న ఇంటిని 1952 అక్టోబరు 3 న అప్పీలుదారుకు ఇచ్చారు . అప్పీలుదారుడు, అతను కూడా స్థానభ్రంశం చెందిన వ్యక్తి వెస్ట్ పటేల్ నగర్ లో ఇంటి కేటాయింపు కోసం 1952 ఫిబ్రవరి 27న దరఖాస్తు చేసుకున్నారు. అమ్మకపు ధర కింద రూ.5,600 డిపాజిట్ చేసి, తనకు ఇల్లు కేటాయించడానికి అవసరమైన అన్ని షరతులను

పాటించారు, వివాదంలో ఉన్న ఇంటిని 1952 జూలై 31న ఆయనకు కేటాయించారు. 1952 అక్టోబర్ 3 నుంచి వివాదంలోని ఇంటిని అప్పీలుదారు స్వాధీనం లో ఉన్నాడు.

అప్పీలుదారు యొక్క ప్రధాన వాదన ఏమిటంటే, కేసు పరిస్థితుల దృష్ట్యా మాండమస్ రిట్ స్వభావంలో ఉందని భావించిన ఉత్తర్వును జారీ చేయడంలో హైకోర్టు తప్పు చేసింది. ఇరువర్గాల మధ్య వాస్తవం యొక్క ప్రశ్నల పై మరియు వివాదంలో ఉన్న ఆస్తి పై జగన్ నాథ్ చట్టపరంగా ఏమైనా హక్కు మూలం పొందారా అనే అంశంపై తీవ్ర వివాదం ఉంది. కోర్టు నిర్ణయం జగన్ నాథ్ హక్కు మూలంను ప్రకటిస్తూ మరియు స్వాధీనాన్ని పునరుద్ధరించాలని ఆదేశించే డిక్రీకి సమానమైన కేసులో రిట్ ద్వారా చర్యలు తీసుకోవడం సముచితం కాదు. సివిల్ కోర్టులో సాధారణ పద్ధతిలో తన హక్కు మూలం ప్రకటన పొందడమే జగన్ నాథ్ ముందున్న సరైన పరిష్కారం. వాస్తవాలు వివాదంలో లేనప్పుడు మరియు వివాదంలో ఉన్న ఆస్తిపై జగన్ నాథ్ యొక్క హక్కు స్పష్టంగా ఉంటే మాత్రమే *మాండమస్* యొక్క రిట్ లేదా *మాండమస్* స్వభావంలో ఉత్తర్వు ద్వారా ఉపశమనం పొందడానికి ప్రత్యామ్నాయ మార్గం లభిస్తుంది. ఒక ప్రైవేట్ వ్యక్తి అయిన అప్పీలుదారునికి వ్యతిరేకంగా *మాండమస్* యొక్క రిట్ లేదా *మాండమస్* స్వభావంలో ఒక ఉత్తర్వు చేయలేమని, అప్పీలుదారుని తరఫున మరింత వాదించారు. అతను చట్టబద్ధంగా స్వాధీనంలోకి వచ్చాడు మరియు అతను మరియు భారత యూనియన్ కుమ్మక్కైనట్లు ఎటువంటి ఆధారాలు లేవు మరియు అప్పీలుదారు భారత యూనియన్ తో కుమ్మక్కయ్యారని దాని ఫలితంగా జగన్ నాథ్ ను వివాదంలో ఉన్న ఆస్తినుంచి తొలగించి , దానిని అతనికి కేటాయించారని హైకోర్టు కనుగొనలేదు.

జగన్ నాథ్ తరఫున ఆయన వివాదంలో ఉన్న ఆస్తిని స్వాధీనం చేసుకున్నప్పుడు అతిక్రమణదారుగా అలా చేయలేదని కోరారు. వసతి అధికారి ఆయనను ఆ ఆస్తిలో చేర్చారు. ఆయనను చట్టవిరుద్ధంగా తొలగించడానికి వీల్లేదు. పబ్లిక్ ఆవరణలు (తొలగింపు) చట్టం, 1950 (చట్టం నం. XXVII ఆఫ్ 1950) లోని సెక్షన్ 3 ప్రకారం, అతడిని తొలగించడానికి ముందు నోటీసు ఇచ్చిన తేదీ నుండి 15 రోజుల్లోగా ప్రాంగణాన్ని ఖాళీ చేయమని ఆదేశిస్తూ అతనికి నోటీసు ఇవ్వాలి. అలా జరగలేదు మరియు ఈ చట్టంలోని సెక్షన్ 3 ను పాటించకుండానే ఆయనను తొలగించారు. ఆయనను తొలగించడం ఎలాంటి చట్టపరమైన కారణాలు లేకుండా ప్రభుత్వం యొక్క హద్దుమీరిన చర్య. చట్టవిరుద్ధంగా ఆయనను తొలగించిన భారత యూనియన్ ను వివాదంలో ఉన్న ఆస్తిని అతనికి స్వాధీనం తిరిగి ఇవ్వాలని ఆదేశించాలని మరియు అప్పీలుదారు ప్రోద్బలంతోనే తొలగింపు జరిగింది కాబట్టి, ఆ ఆస్తిని తిరిగి జగన్ నాథ్ కు అప్పగించేలా అతన్ని కూడా ఆదేశించాలని కోరారు. హైకోర్టులు ఇచ్చిన కొన్ని నిర్ణయాలు *ఖుషల్ సింగ్* v. శ్రీ రామేశ్వర్ దయాళ్ , డిప్యూటీ కమిషనర్, ఢిల్లీ (I.L.R. [1954] Punjab 211) కేసులో పంజాబ్, *జి. కిష్టారెడ్డి* v. *సిటీ పోలీస్ కమిషనర్, హైదరాబాద్* (A. I. R. [1955] Pepsu 60.) లో హైదరాబాద్, మరియు *మోహిందర్ సింగ్* v. *పెప్సు రాష్ట్రం* (A. I. R. [1952] Hyderabad 36) లో పెప్సు , అలాగే *వజీర్ చంద్* v.

హిమాచల్ ప్రదేశ్ రాష్ట్రం ([1955] I S.C.R. 408) కేసులో ఈ కోర్టు ఇచ్చిన తీర్పులో కొన్ని పరిశీలనలపై పై ఆధారపడ్డారు , జగన్ నాథ్ స్వాధీనంలో ఉన్నందున , ఆయనను చట్టవిరుద్ధంగా తొలిగించారు కాబట్టి , అక్రమంగా తొలిగించబడిన ఆస్తిని ఆయనకు తిరిగి పొందే హక్కు ఆయనకు ఉంది అనే ప్రతిపాదనకు మద్దతుగా.

అప్పీలుదారు మరియు జగన్ నాథ్ లేవనెత్తిన వివాదంలో ఉన్న ఆస్తిపై ప్రత్యర్థుల హక్కుల యోగ్యతలపై విచారణ జరపాలని మేం ప్రతిపాదించడం లేదు. ఒకవేళ అలా చేస్తే, రిట్ లను జారీ చేసే అధికారాన్ని ఉపయోగించే కోర్టుకు బదులుగా, సక్రమంగా ఏర్పాటు చేయబడిన దావాలో మరింత సముచితమైన దర్యాప్తు చేసే సివిల్ కోర్టు రంగంలోకి మేము ప్రవేశిస్తాము. ఈ అప్పీలుకు సంబంధించి పక్షాల సంబంధిత వాదనలు నిర్ణయించడానికి ముందు నిర్ణయం తీసుకోవాల్సిన అవసరం ఉన్న వాస్తవం మరియు చట్టానికి సంబంధించిన ప్రశ్నలు ఉన్నాయి. వివాదంలో ఉన్న ఆస్తిని జగన్ నాథ్ కు తిరిగి ఇచ్చేముందు ఆ ఆస్తిలో తనకు హక్కు మూలం ఉందని, దానిని తిరిగి స్వాధీనం చేసుకునే హక్కు తనకు ఉందని ప్రకటించాల్సి ఉంటుంది. ఇది వాస్తవానికి ఆయనకు అనుకూలంగా డిక్రీ జారీ చేసినట్టే అవుతుంది. ఇకపై ప్రస్తావించాల్సిన పరిస్థితుల్లో రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 226 ప్రకారం అలా ప్రకటించి జగన్ నాథ్ కు ఆస్తిని తిరిగి ఇచ్చేలా ఆదేశించాలా అనేది తీవ్రంగా పరిశీలించాల్సిన అంశం.

వివాదంలో ఉన్న ఆస్తికి సంబంధించి జగన్ నాథ్ ఒక దశ వరకు భారత యూనియన్ తో లావాదేవీ జరిపినా కేటాయింపు లేఖ ఇవ్వలేదు. వాస్తవానికి, కొన్ని వాస్తవాలు తెలిసినప్పుడు, అతను తూర్పు పంజాబ్ లో భూమిని కేటాయించబడిన స్థానభ్రంశం చెందిన వ్యక్తి కాబట్టి అతనికి ఆస్తిని కేటాయించలేమని తెలియజేశారు. జగన్ నాథ్ కు, భారత యూనియన్ కు మధ్య ఉన్నందున, ఆ ఆస్తిని తనకు కేటాయించబోమని జగన్ నాథ్ కు భారత యూనియన్ తెలియజేసే వరకు ఆస్తిలో మొదటి వ్యక్తి ఎలాంటి హక్కులు పొందాడో నిర్ణయించాల్సి ఉంటుంది. తనకు కేటాయించినందుకే జగన్ నాథ్ ఆ ఆస్తిని తన స్వాధీనంలోకి తీసుకున్నాడా లేక ఒక తప్పుడు అవగాహన కింద అతని దరఖాస్తులోని అంశాలతో భారత యూనియన్ తప్పుదారి పట్టించిందునా అనేది మరో ప్రశ్న భారత యూనియన్ వాదన ఏమిటంటే, ఈ పథకం కింద జగన్ నాథ్ వెస్ట్ పటేల్ నగర్ లో ఇంటి కేటాయింపుకు అర్హుడు కాదు, ఎందుకంటే అతని దరఖాస్తుకు ముందు హిస్సార్ జిల్లాలో వ్యవసాయ భూమిని కేటాయించినట్టు తరువాత కనుగొనబడింది. జగన్ నాథ్ కేటాయింపుకు అనర్హుడని సంతృప్తి చెందిన భారత యూనియన్ వెస్ట్ పటేల్ నగర్ లోని 35వ నంబర్ అపార్ట్ మెంట్ ను ఆయనకు కేటాయించడానికి నిరాకరించి, అన్ని విధాలుగా అర్హుడని తేలిన అప్పీలుదారుకు ఆ ఇంటిని కేటాయించింది. జగన్ నాథ్ తొలగింపు తర్వాత అప్పీలుదారు కు ఆ ఆస్తిపై స్వాధీనాన్ని కల్పించారు. అప్పీలుదారు భారత యూనియన్ విధించిన అన్ని షరతులను పాటించాడు మరియు వాస్తవానికి అతనికి కేటాయింపు లేఖ జారీ చేయబడింది మరియు అతను వివాదంలో ఉన్న ఆస్తిని భారత

యూనియన్ అధికారం కింద స్వాధీనం చేసుకున్నాడు. తద్వారా అప్పీలుదారు జగన్ నాథ్ కు వ్యతిరేకంగా ఆస్తిని కలిగి ఉండటానికి చట్టపరమైన హక్కును పొందాడా? రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 226 కింద జరిగే విచారణలో కాకుండా సివిల్ కోర్టులో సక్రమంగా ఏర్పాటైన దావాలో ఈ ప్రశ్నను తేల్చాలని మా అభిప్రాయం.

జగన్ నాథ్ ను తొలగించడం ప్రజా ప్రాంగణాల (తొలగింపు) చట్టంలోని సెక్షన్ 3 లోని నిబంధనలకు విరుద్ధం అందువల్ల ఆతని తొలగింపు చట్టవిరుద్ధం చట్టప్రకారం ఆయనను ఖాళీ చేయించే హక్కు ఉంది. ఆ ఆస్తిని జగన్ నాథ్ కు తిరిగి అప్పగించడానికి భారత యూనియన్ కు వ్యతిరేకంగా మాండమస్ రిట్ లేదా మాండమస్ స్వభావంలో ఒక ఉత్తర్వు జారీ చేయవచ్చు ఒకవేళ ఆ ఆస్తి ఇంకా భారత యూనియన్ ఆధీనంలో ఉంటే. అయితే, వివాదంలో ఉన్న ఆస్తి అప్పీలుదారు ఆధీనంలో ఉంది. అప్పీలుదారు భారత యూనియన్ తో కుమ్మక్కయ్యారని గానీ, జగన్ నాథ్ తొలగింపు చట్టవిరుద్ధమని ఆయనకు తెలుసని గానీ ఎలాంటి ఆధారాలు లేవు మరియు హై కోర్ట్ ద్వారా కనుగొనబడలేదు. సాధారణంగా, మాండమస్ యొక్క రిట్ లేదా మాండమస్ స్వభావంలో ఉత్తర్వులు ఒక ప్రైవేట్ వ్యక్తికి వ్యతిరేకంగా జారీ చేయబడవు. ఏదైనా నిర్దిష్టమైన పని చేయమని ఆదేశించే వ్యక్తికి వ్యతిరేకంగా అటువంటి ఉత్తర్వు చేయబడుతుంది, ఇది అతని కార్యాలయానికి సంబంధించినది మరియు ప్రజా కర్తవ్య స్వభావంలో ఉంటుంది. (హాల్స్‌బరీస్ లాస్ ఆఫ్ ఇంగ్లాండ్ సంపుటి 11, లార్డ్ సిమోండ్స్ ఎడిషన్, పుట 84). ఒకవేళ కేంద్ర ప్రభుత్వం, అప్పీలుదారు కుమ్మక్కయ్యారని రుజువైతే, వారి మధ్య జరిగిన లావాదేవీ కేవలం కృత్రిమ వ్యవహారం, జగన్ నాథ్ యొక్క హక్కులను హరించాలనే ఉద్దేశ్యంతో ఈ ఒప్పందం కుదుర్చుకున్నట్లయితే, అప్పీలుదారు కు వ్యతిరేకంగా మాండమస్ యొక్క రిట్ లేదా మాండమస్ స్వభావంలో ఉత్తర్వులు జారీ చేసే అధికార పరిధి న్యాయస్థానంకు ఉందని చెప్పవచ్చు. మన ముందున్న కేసును కవర్ చేయడానికి మనకు ప్రత్యక్ష ప్రమాణం దొరకలేదు, కానీ ఒక పదవికి ఎన్నికకు సంబంధించినంత వరకు, పదవి ఖాళీగా ఉంటే తప్ప పునరుద్ధరించడానికి, చేర్చుకోడానికి లేదా పదవికి ఎన్నుకోవడానికి ఒక *మాండమస్* ము జారు చేయబడదు. వాస్తవానికి పదవి నిండి ఉంటే, వారిని తొలగించడానికి కోర్ట్ నిషేధాజ్ఞ ద్వారా లేదా ఎన్నికల పిటిషన్ ద్వారా చర్యలు తీసుకోవాలి. మరియు ప్రశ్నార్థకమైన పదవిని ఎవరూ కలిగి లేరనే భావనపై మాత్రమే ఒక మాండమస్ వెళ్తుంది. *ఆర్.* v. *చెస్టర్ కార్పొరేషన్* ([1855] 25 L.J. Q. B. 61 (రెజీనా v. చెస్టర్, మేయర్, మొదలైనవి)) లో ఒక వ్యక్తి *వాస్తవంగా* ఒక కార్పొరేట్ కార్యాలయానికి ఎన్నికై ఆ పదవిలో అంగీకరించి, వ్యవహరించినప్పుడు, ఎన్నికల చెల్లుబాటు మరియు కార్యాలయానికి ఉన్న హక్కును ఒక *కో వారంటో* సమాచారంపై ముందుకు సాగడం ద్వారా మాత్రమే విచారించడం చట్టబద్ధం అని పేర్కొన్నారు. ఎన్నికలను కేవలం కృత్రిమ వ్యవహారం అని చూపించగలిగితే తప్ప *మాండమస్* ఉండదు. ఏ వ్యక్తిని అయిన అక్రమంగా తొలగించారనే విషయం తెలియకుండానే ఆస్తిని సదుద్దేశంతో స్వాధీనం చేసుకున్న వ్యక్తి కేసుకు, అలాంటి కేసుకు సూత్రప్రాయంగా ఎందుకు వ్యత్యాసం ఉండాలో మాకు అర్థం కావడం లేదు.

రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 226 కింద జగన్నాథ్ దాఖలు చేసిన పిటిషన్‌ను అనుమతించి ఉత్తర్వులు జారీ చేయడంలో హైకోర్టు తప్పు చేసిందని మా అభిప్రాయం. తదనుగుణంగా అప్పీలుకు అనుమతించి హైకోర్టు ఉత్తర్వులు రద్దు చేయబడ్డాయి. అయితే ప్రస్తుత కేసు పరిస్థితుల్లో ఈ కోర్టులో, హైకోర్టులో ప్రతి కక్షిదారు తన సొంత ఖర్చులను భరించాలని మేము అభిప్రాయపడుతున్నాము.

అప్పీల్ అనుమతించబడింది.